

А. Г. ИВЕРШИНЬ

г. Одесса

ПРОЕКТНО-ХУДОЖЕСТВЕННЫЙ ПОДХОД В ЭСТЕТИЧЕСКОМ ВОСПИТАНИИ БУДУЩИХ ВОСПИТАТЕЛЕЙ

В нашей исследовательской работе для реализации задач творческо-эстетического воспитания студентов, их готовности к профессиональной деятельности предложен проектно-художественный подход, интегрирующий положения эстетики и закономерности процесса конструирования. Основными его принципами являются: культурологичность, синтез материальной и духовной культуры отраженной в продукте труда; интеграция и дифференциация проектной и художественной деятельности; единство образного и логического в качестве особого типа мышления; понимание дизайн-деятельности как творческой проектно-художественной деятельности, включающей определенные этапы по созданию дизайн-объектов; продуктивная деятельность рассматривается в совокупности всех ее структурных компонентов: мотивационных, операционных, креативных и контрольно-оценочных; партнерство педагога и ребенка в продуктивной творческой деятельности, в которой воспитатель вдохновляет детей на творчество, создает проблемно-поисковые ситуации, использует творческие методы дизайна при организации педагогического взаимодействия; развитие творческой активности студентов в процессе проектно-художественной деятельности; использование сотворческого аспекта дизайнерской деятельности.

Построение учебного процесса на занятиях эстетического цикла на основе разработанного нами подхода позволяют студентам сформировать компетентностные качества, необходимые для активизации эстетических реакций и творческих проявлений дошкольников в продуктивной деятельности.

Ключевые слова: проект, дизайнерская деятельность, проектно-художественный подход, методы дизайна, творчество, будущие воспитатели.

Стаття надійшла до редколегії 30.04.2015

УДК 372.03

Л. В. ІЩЕНКО

м. Умань

iskra118@mail.ru

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОЇ ІНДИВІДУАЛЬНОСТІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В СУЧАСНІЙ ПЕДАГОГІЧНІЙ НАУЦІ

У статті висвітлено стан дослідження проблеми формування творчої індивідуальності дітей дошкільного віку, здійснено аналіз психолого-педагогічних аспектів цієї проблеми. Усередині кожного аспекту виокремлено два напрямки: перший – вивчення проблеми формування творчої індивідуальності особистості старшого дошкільника, другий – підготовка педагогів у системі вищої освіти. Здійснено аналіз фундаментальних досліджень у руслі цієї проблеми; з'ясовано роль творчості в реалізації індивідуальності особистості. Спираючись на наукові дослідження, виокремлено основні детермінанти формування творчої індивідуальності дітей дошкільного віку.

Ключові слова: індивідуальність, творчість, творча індивідуальність, творча особистість, формування, діти дошкільного віку.

Останні десятиліття відзначені якісно новими процесами та явищами, які охоплюють різні аспекти життєдіяльності сучасного суспільства. Реалії сьогоденної дійсності (прискорення науково-технічного прогресу і радикальні зміни в соціальній, екологічній, економічній та культурній сферах) призвели до того, що на рубежі ХХ і ХХІ століть кардинально змінилися вимоги до покоління, що

вступає в життя. Замість колишньої настанови на підготовку слухняного і дисциплінованого виконавця ставиться завдання формування творчої індивідуальності, ініціативної особистості, здатної до випереджаючої творчої діяльності, яка вміє жити і працювати в нових соціокультурних умовах.

У зв'язку з цим у суспільстві почали створюватися умови для переорієнтації освіти на

організацію якісно іншого рівня навчально-виховної роботи та переведення її в режим розвитку і саморозвитку творчої особистості дошкільника. Реалізація цього процесу вимагає, щоб головною метою освіти став розвиток індивідуальності, готової творчо перетворювати різні сфери соціального життя.

Орієнтація гуманістичної педагогіки на людину актуалізує вимогу всебічного вивчення потенційних здібностей і суб'єктних проявів дітей, пошук педагогічних засобів, що забезпечують становлення їхньої творчої індивідуальності.

Базовий компонент дошкільної освіти передбачає перехід дошкільної освіти до креативних технологій виховання й навчання, модернізацію змісту дошкільної освіти шляхом забезпечення різнобічного розвитку дітей дошкільного віку відповідно до їхніх задатків, нахилів, здібностей, індивідуальних, вікових особливостей, культурних потреб. Програма націлює науковців і практиків на формування творчої індивідуальності, своєчасне підтримання досягнень індивідуальної своєрідності неповторного життєвого шляху дитини, розвиток у дітей таких особистісних властивостей, як допитливість, ініціативність, самостійність, креативність, винахідливість [2].

У зв'язку з цим незмірно зріс інтерес у педагогічній науці до дослідження процесу творчості як ключового поняття в структурі особистості людини, з'явилася потреба осмислити проблему формування творчої індивідуальності розвитку з урахуванням позицій представників психології, соціології, педагогіки та інших галузей наукового знання.

У ході аналізу наукової літератури, розглянуто проблему формування творчої індивідуальності дітей старшого дошкільного віку в психолого-педагогічному аспекті. Усередині кожного аспекту цієї проблеми, в свою чергу, можна виокремити два напрямки. Перший – вивчення проблеми формування творчої індивідуальності особистості старшого дошкільника, а другий – підготовка педагогів у системі вищої освіти в руслі досліджуваної проблеми.

В умовах сьогодення, проблема актуалізації творчих можливостей у дітей дошкіль-

ного віку, розвитку креативної особистості, обдарованості набуває особливої актуальності і стає найважливішим напрямком емпіричних пошуків і науково-теоретичних досліджень. Її активно розробляють провідні вчені країн світового співтовариства (Ф. Баррон, Дж. Гилфорд, Дж. Гордон, Г. Лозанов, К. Роджерс, А.Ротенберг, К. Тейлор, Р. Торренс, В. Франкл та ін.).

Феномен творчості привертав увагу багатьох дослідників в усі часи розвитку людства. Дослідженню творчості та креативності присвятили свої праці такі видатні психологи, як Л. Виготський, Д. Ельконін, П. Енгельмейер, О. Запорожець, Г. Костюк, Н. Менчинська, Р. Немов, Я. Пономарьов, С. Рубінштейн та інші.

На сьогоднішній день виконані фундаментальні дослідження з психології творчості. Це – праці О. Брушлінського, В. Моляко, С. Рубінштейна, С. Сисоевої, О.Тихомирова; роботи з проблеми загальних та спеціальних здібностей Є. Ігнат'єва, В. Крутецького, Н. Лейтеса, Б. Теплової; роботи з психології та психофізіології індивідуальних відмінностей та здібностей В. Кузьменко, В. Мерліна, В. Небиліцина, В. Русалова, роботи з проблеми щодо генетичних передумов індивідуальних відмінностей І. Равіч-Щербо та інших.

Пошуку шляхів формування та розвитку індивідуальності, можливостей прояву її унікальних властивостей, індивідуальних стилів діяльності, індивідуально-диференційованої взаємодії з дітьми присвячено низку спеціальних дисертаційних досліджень (Н. Баглаєва, С. Бубка, В. Галузинський, І. Дичківська, О. Дяченко, Я. Ковальчук, В. Кузьменко, В. Мерлін, І. Унт та ін.).

Мета дослідження: з'ясувати стан розробленості проблеми формування творчої індивідуальності дітей дошкільного віку в сучасній педагогічній науці.

Задля виконання поставленої мети, важливим завданням було здійснити аналіз наукових підходів до проблеми творчої індивідуальності; розглянути психологічний та педагогічний аспекти проблеми формування творчої індивідуальності, з'ясувати роль творчості у реалізації індивідуальності особистості, виокремити важливі чинники, які

стимулюють формування цього процесу; намітити перспективу подальшого дослідження проблеми.

Психологічний аспект проблеми формування творчої індивідуальності дітей дошкільного віку пов'язаний з дослідженням творчості як психологічного процесу і сукупності властивостей особистості. У фокусі нашої уваги були дослідження вітчизняних та зарубіжних психологів, присвячені формуванню та розвитку творчої особистості, обдарованості та творчої індивідуальності дітей дошкільного віку.

Аналіз досліджень проблеми індивідуальності і творчості (В. Андреев, Т. Гальченко, В. Кузьменко, В. Моляко, Н. Посталюк, Н. Вишнякова та ін.) дали можливість розкрити загальне значення поняття творчої індивідуальності як певної якості особистості, яка полягає в її «самості», цілісності, самобутності, спрямованості на творче перетворення довкілля і готовності змінювати себе.

О. Яковлева зокрема, відзначає, що творчість – це не певний набір особистісних рис, а реалізація людиною власної індивідуальності. Тому творчий процес і є проявом цієї індивідуальності. Творчість розкривається в процесі суб'єкт-суб'єктної взаємодії і завжди адресується іншій людині. Творчість – це презентація своєї індивідуальності іншому.

Учені (К. Абульханова-Славська, О. Асмолов, А. Маслоу, С. Рубінштейн та ін.) розцінюють індивідуальність як джерело творчої активності людини, що відповідає за механізми його самоактуалізації та самореалізації. У зв'язку з цим творчість визначається як невід'ємна характеристика індивідуальності людини, а для більш точного опису перетворюючих здібностей особистості вживається сполучення «творча індивідуальність».

Розглядаючи проблему формування творчої індивідуальності, ми звертаємось до досліджень у контексті розвитку творчої особистості [4; 7; 8]. Пояснення знаходимо у з'ясуванні сутності понять «індивідуальність» і «особистість». Праці провідних психологів засвідчують, що індивідуальність проявляється і розвивається на основі особистісного розвитку. Вона є не щось особливе, відірване від особистості, а її невід'ємна частина, що забезпечує завершеність усіх особистісних утворень.

Але вона ширша, багатша, яскравіша за соціальну сутність людини, закріпленої в особистісних утвореннях, за рахунок природних характеристик. Конкретні поєднання природних і соціальних властивостей, таких, як схильності і здібності, дозволяють людині саморозвиватися, самореалізовуватися, самостверджуватися з найбільшою повнотою, виявляючи творчість у діяльності і взаєминах [8, 204].

Відтак, результати досліджень учених [1; 8] показали, що поняття особистість і індивідуальність взаємозалежні і не розглядаються окремо один від одного. Тому найбільш ефективними програмами розвитку творчої індивідуальності є ті, в основі яких лежить розвиток особистості дитини.

Досліджуючи основні особливості творчості як процесу, психологи виокремлюють різні складові:

- діяльність, у ході якої «загальний критерій творчості виступає як критерій розвитку» (О. Асмолов);
- діяльність, спрямована на «творення, народження нового прогресивного, що сприяє розвитку людини і суспільства» (Д. Богоявленська);
- діяльність, у процесі якої реалізується індивідуальність (О. Яковлева).

Отже, термін «творча індивідуальність» викликаний до життя необхідністю підкреслення не лише наявності індивідуальності як якості, рівня розвитку особистості, а й втілення цієї індивідуальності у творчій активності і об'єктивно значущої результативності творчості у певній галузі людської практики. Якщо індивідуальність – сутнісна якість особистості, то «творчість» – сутнісна якість певної, а не будь-якої індивідуальності, яка проявляється в певних видах діяльності [14, 34].

Найбільш ґрунтовно досліджено проблему розвитку індивідуальності дітей старшого дошкільного віку В. Кузьменко. Автором визначено ефективні психолого-педагогічні умови розвитку індивідуальності дитини 3–7 років, зокрема: перебудова освітнього простору та стилю спілкування педагогів з дітьми від фронтального до індивідуалізованого, підвищення психологічної компетентності педагогів, оволодіння ними методами вивчення індивідуальних відмінностей, фіксації та аналізу отриманих даних, розробки та комплектації індивідуалізованих освітніх програм. Теоретично та експериментально доведено, що визна-

чальним для розвитку індивідуальності дошкільника є гармонійна активізація процесів творчості, суб'єктності та довільності, а наявність певних властивостей (цілепокладання, вибірковості та винахідливості) забезпечує та супроводжує цей процес [8].

Результати дослідження озброюють педагогів дошкільних навчальних закладів технологією ефективного розвитку індивідуальності дитини 3–7 років з урахуванням багатокomпонентної структури освітнього процесу, націлюють на створення відповідних для цього умов, забезпечення варіативного розвивального середовища, підтримку унікальності кожної дитини у здійсненні навчально-виховної роботи.

Аналіз наукових підходів до проблеми творчої індивідуальності дозволив простежити активну увагу з боку вітчизняних та зарубіжних психологів, про що засвідчує велика кількість праць, присвячених: психології творчості в навчальному процесі; розвитку творчої особистості та індивідуальності дітей дошкільного віку в онтогенезі, психолого-педагогічним основам, особливостям розвитку індивідуальності, ролі діяльності в її формуванні та інших важливих чинників, які стимулюють формування цього процесу.

Учені наголошують на певних труднощах, які супроводжують процес формування творчої індивідуальності дітей старшого дошкільного віку, на об'єктивній потребі практики в професійній підготовці спеціалістів ДНЗ, пошуку подальших механізмів, під впливом яких здійснюється це формування.

Педагогічний аспект проблеми формування творчої індивідуальності полягає в аналізі досліджень вітчизняних та зарубіжних педагогів, прогресивні ідеї яких є значущими в контексті нашого дослідження, в осмисленні новітніх технологій, які використовують у підготовці майбутніх педагогів до роботи з дітьми в ДНЗ.

В історії вітчизняної педагогіки проблема розвитку дитячої творчості знаходить відбиття у спадщині видатних педагогів, які доводили необхідність розвитку творчих здібностей дітей, надання їм можливостей виражати свій внутрішній світ.

Проблема становлення творчої індивідуальності посідає значне місце і у працях

В. Сухомлинського. Педагогом була створена новаторська методика підтримки індивідуальної своєрідності дитини, основою якої стала опора на емоційні переживання дитини як необхідну умову розвитку її творчих здібностей. На думку автора, людська індивідуальність – це неповторний світ думок, почуттів, волі, характеру переживань. Вона розкривається й набуває свого розвитку через діяльність, від неї залежить повнота духовного життя людини, її щастя.

В. Сухомлинський вважав, що становлення творчої особистості неможливе без індивідуального підходу до дитини. Найважливішим методом вивчення індивідуальної своєрідності дитини вчений вважав спостереження, а спостережливість визначав як провідну професійну властивість педагога. Можна сказати, що своєю увагою до проблеми творчої індивідуальності в педагогіці В. Сухомлинський у значній мірі передбачив ідеї, актуальні для наших днів. Сьогодні розвиток педагогічної думки в Україні тільки підходить до усвідомлення того, що формування творчої індивідуальності вчителя – складне і відповідальне завдання, без якого не можуть бути вирішені проблеми виховання та навчання дітей [12, 396].

У низці досліджень визначена роль діяльності у розвитку творчої особистості, прояві унікальних її якостей у дітей дошкільного віку в спільній ігровій (Л. Артемова, А. Гончаренко, Н. Химич), трудовій (З. Борисова, Л. Крайнова, В. Павленчик), навчальній (Баглаєва, Л. Брежнева, Р. Буре, Л. Зайцева, С. Степанова) і мовленнєво-творчій (А. Богуш, Л. Березовська, Н. Гавриш, Н. Водолага, Н. Орланова, С. Чемортан) продуктивно-творчій (Н. Портницька), музичній (І. Онищук) діяльності дошкільників.

Так, Н. Гавриш, здійснено концептуально-методичний підхід до розв'язання проблеми розвитку мовленнєво-творчої діяльності дітей дошкільного віку, досліджено особливості, характерні риси, типи мовленнєвотворчої діяльності дошкільнят та встановлено її залежність від педагогічних умов організації навчального процесу [5].

С. Уфімцевою обґрунтовано організаційно-педагогічні умови та критерії ефективності творчого розвитку дитини дошкільного і

молодшого шкільного віку в умовах навчально-виховного комплексу дошкільний заклад – початкова школа; розроблено зміст, форми та методи діяльності педагогічного колективу з творчого розвитку дітей дошкільного і молодшого шкільного віку [13].

Як бачимо, сучасні вітчизняні педагоги зробили вагомі доробки з проблем розвитку творчої особистості дошкільника, збагатили теоретичні та методичні засади цієї проблеми в дошкільній педагогіці. На жаль, досліджень, безпосередньо присвячених підготовці майбутніх педагогів до формування творчої індивідуальності не має, натомість практика вимагає підготовки таких фахівців.

Більш детально зупинимось на окремих дослідженнях, які конкретизують педагогічні підходи, шляхи та механізми, які стимулюють процес формування творчої індивідуальності дошкільника, можливість прогнозування проявів властивостей творчої індивідуальності. Так, Р. Богданова [3] дослідила теоретико-педагогічні основи розвитку творчої індивідуальності суб'єктів освіти. Важливою педагогічною умовою формування цієї властивості вчена вважає збагачення досвіду творчого життя дитини, який, у свою чергу, передбачає зміну досвіду творчого життя в професійній сфері педагога.

Аналіз проблеми формування та розвитку творчої індивідуальності – засвідчує, що цій проблемі були присвячені дослідження фахівців здебільшого у галузі психології, а офіційна педагогіка розглядала формування творчої індивідуальності в контексті особистісного становлення, забезпечення індивідуального та диференційованого підходів у навчанні та вихованні творчої особистості. Більшість психологів оперують терміном «розвиток», натомість у педагогічному контексті нашого дослідження використовуємо дефініцію «формування» індивідуальності. Пояснення знаходимо у трактуванні цих термінів педагогічними та енциклопедичними словниками, психолого-педагогічної літератури із зазначеної проблеми.

Так, в концепції В. С. Мерліна «розвиток» безпосередньо і більшою мірою обумовлюється генетично, водночас, як «формування» пов'язано передусім із впливом соціальних умов. Зазначимо, що на основі порівняння

сутності особистості та індивідуальності автору вдалося показати специфіку процесу розвитку особистості та відмінність від цього процесу формування індивідуальності [9].

Згідно з рівнем розвитку сучасного суспільства дошкільний ступінь освіти в Україні спрямований на формування базових особистісних якостей. На сучасному етапі освіта вирішує питання не тільки розвитку пізнавальної активності, творчих здібностей особистості. Її концептуальним підґрунтям є залучення підростаючого покоління до активного творчого життя, відстоювання власної творчої позиції, набуття досвіду інших людей і творчо трансформувати його у власній життєдіяльності, реалізувати себе як індивідуальність. Звідси маємо підставу розглядати феномен «розвиток», під яким розуміють процес формування індивідуальності як вищої якості особистості в результаті розвитку і виховання. Натомість А. Реан стверджує, що у сучасній педагогічній практиці розвиток не може розглядатися як її системотвірний компонент [7, 194].

Крім того маємо наголосити, що першочерговим завданням усіх можливих педагогічних впливів на дитину є не розвиток у неї типових психічних здібностей і особливостей, а виявлення, знаходження і формування (виплекування) унікальних якостей її індивідуальності, розкриття творчих потенцій власного «Я» [4, 88].

Тому вважаємо логічним використовувати в контексті педагогічного дослідження термін «формування творчої індивідуальності старшого дошкільника».

Аналіз узагальнених досліджень засвідчує, що природні задатки, нахили, здібності дитини в процесі виховання перетворюються, змінюються, формуються, породжуючи широку варіативність проявів індивідуальності. Звідси бачимо, що організація навчально-виховного процесу у ДНЗ, його зміст і завдання мають сприяти створенню умов для формування творчої індивідуальності, стимулювати прояв творчих можливостей дітей старшого дошкільного віку. Організація навчально-виховного процесу має враховувати творчі нахили та здібності дітей індивідуальні особливості дітей дошкільного віку, ґрунтуватись на глибокому знанні педагогом

індивідуальних особливостей, духовного світу кожного вихованця, враховувати їхні творчі нахили і інтереси.

Ураховуючи проаналізовані наукові досягнення, ми виокремили важливі чинники формування творчої індивідуальності дітей, зокрема:

- діяльність як важливий чинник формування творчої індивідуальності;
- колектив однолітків як засіб формування творчої індивідуальності дитини;
- створення сприятливого розвивального середовища для формування творчої індивідуальності;
- формування творчої індивідуальності в спільній діяльності з однолітками;
- використання варіативних технологій навчання та виховання.

Завдання освіти в контексті цієї моделі суспільного розвитку полягає в тому, щоб дати можливість всім суб'єктам проявити свої таланти і весь свій творчий потенціал, що припускає для кожного можливість адекватно реалізувати свої життєві і творчі плани. Тому розуміння педагогом сутності особливостей розвитку та формування творчої індивідуальності, важливості дошкільного періоду для становлення дитини як індивідуальності, наявності вміння синтезувати педагогічні й психологічні знання, вчасне виявлення творчих нахилів і здібностей, використання доцільних форм і методів роботи з дітьми, розглядається як провідна складова його педагогічної майстерності.

Список використаних джерел

1. Асмолов А. Г. Психология личности / А. Г. Асмолов // Принципы общепсихологического анализа. — М.: Изд-во МГУ, 1990. — 367 с.
2. Базовий компонент дошкільної освіти: Науковий керівник: А. М. Богуш, дійсний член НАПН України, проф., д-р пед. наук.; Авт. кол-в: Богуш А. М., Беленька Г. В., Богініч О. Л., Гавриш Н. В., Долина О. П., Ільченко Т. С., Коваленко О. В., Лисенко Г. М., Машовець М. А., Низковська О. В., Пана-

сюк Т. В., Пироженко Т. О., Поніманська Т. І., Сидельнікова О. Д., Шевчук А. С., Якименко Л. Ю. — К.: Видавництво, 2012. — 26 с.

3. Богданова Р. У. Развитие творческой индивидуальности субъектов образования: Монография / Р. У. Богданова. — СПб.: Изд-во РГПУ им. А. И. Герцена, 2000. — 220 с.
4. Боговяленская Д. Б. Психология творческих способностей: учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений. — М.: Издательский центр «Академия», 2002. — 320 с.
5. Гавриш Н. В. Розвиток мовленнєво-творчої діяльності в дошкільному дитинстві: автореф. на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук: спец. 13.00.02 / Н. В. Гавриш. — К.: НПУ імені М. П. Драгоманова, 2002. — 32 с.
6. Гришина А. В. Активизация спонтанной экспрессии в художественно-творческой деятельности подростков / А. Гришина // Искусство объединяет, учит, воспитывает: Материалы Всерос. науч.-практ. форума [22—24 сент. 2004 г.]. — Чебоксары: ЧГПУ им. И. Я. Яковлева, 2004. — С. 47—50.
7. Кузьменко В. У. Теоретичні основи проблеми розвитку індивідуальності дитини // Наукові записки Ін-ту психології ім. Г. С. Костюка АПН України / За ред. С. Д. Максименка, Кузьменко В. У. Концептуальна модель розвитку індивідуальності дитини 3—7 років // Проблеми загальної та педагогічної психології: Зб. наук. праць Ін-ту психології ім. Г. С. Костюка АПН України / За ред. С. Д. Максименка. — Т. VII, вип. 1. — К.: ГНОЗІС, 2005. — С. 170—179.
8. Кузьменко В. У. Теоретичні основи проблеми розвитку індивідуальності дитини // Наукові записки Ін-ту психології ім. Г. С. Костюка АПН України / За ред. С. Д. Максименка. — К.: Нора-прінт, 2004. — Вип. 24. — С. 194—205.
9. Мерлин В. С. Системный подход к онтогенезу интегральной индивидуальности / В. С. Мерлин // Психология формирования и развития личности. — М.: Наука, 1981. — С. 87—105.
10. Мильто Л. О. Творче становлення індивідуальності майбутнього вчителя // Збірник наукових праць. — Випуск 2. — К.: НПУ ім. М. П. Драгоманова, 1999. — С. 47—50.
11. Моляко В. А. Психологические проблемы творческой одаренности / В. А. Моляко. — К.: Знання України, 1995. — 52 с.
12. Хрестоматія по історії педагогіки. — М.: Учпедгиз, 1936. — Т. 4. — 516 с.
13. Уфимцева С. В. Особливості творчого розвитку дошкільника і молодшого школяра / С. В. Уфимцева // Рідна школа. — 2006. — № 2. — С. 65—67.

L. ISCHENKO

Uman

PSYCHOLOGICAL AND PEDAGOGICAL ASPECTS OF FORMATION OF CREATIVE INDIVIDUALITY PRESCHOOL CHILDREN IN MODERN PEDAGOGICAL SCIENCE

The article reveals the state of the investigation of the problem of formation of the creative personality preschool children, carried out an analysis of psychological and pedagogical aspects of the problem inside every aspect highlighted in two directions: the first - the study of problems of formation of the creative personality of the person older preschooler, the second - training of teachers in higher education. The analysis of basic research in line with this problem. Defines the role of creativity in the realization of individual personality. Through research, identified the main determinants of formation of the creative personality preschool children.

Keywords: individuality, creativity, creative personality, creative personality, creative personality formation, preschool children.

Л. В. ИЩЕНКО

г. Умань

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ФОРМИРОВАНИЯ ТВОРЧЕСКОЙ ИНДИВИДУАЛЬНОСТИ ДЕТЕЙ ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА В СОВРЕМЕННОЙ ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ НАУКЕ

В статье раскрывается состояние исследования проблемы формирования творческой индивидуальности детей дошкольного возраста, осуществлен анализ психолого-педагогических аспектов этой проблемы. Внутри каждого аспекта выделены два направления: первое – изучение проблемы формирования творческой индивидуальности личности старшего дошкольника, второе – подготовка педагогов в системе высшего образования. Осуществлен анализ фундаментальных исследований в русле этой проблемы. Определена роль творчества в реализации индивидуальности личности. Опираясь на научные исследования, выделены основные детерминанты формирования творческой индивидуальности детей дошкольного возраста.

Ключевые слова: индивидуальность, творчество, творческая индивидуальность, творческая личность, формирование, дети дошкольного возраста.

Стаття надійшла до редколегії 17.03.2015

УДК 372.881.161.2'246.2-053.4

Л. І. КАЗАНЦЕВА

м. Бердянськ

spf50@yandex.ru

ФОРМУВАННЯ В ДОШКІЛЬНИКІВ ГРАМАТИЧНИХ НАВИЧОК УКРАЇНСЬКОГО МОВЛЕННЯ НА ЗАСАДАХ КОМУНІКАТИВНОЇ ПАРАДИГМИ

Висвітлюються теоретичні та методичні питання формування граматичних навичок українського мовлення в дітей дошкільного віку з російськомовним типом спілкування на засадах комунікативної стратегії. Розглянуто основні положення комунікативної парадигми: побудова навчання мови за моделлю процесу комунікації; розуміння спілкування як виду інтерактивної діяльності, якій властиві мотивованість, змістовність, цілеспрямованість, структурність, операціональність, результативність; інтеграція в навчанні лінгвістичних знань і мовленнєвої діяльності з преференцією мовленнєвої практики. Крізь призму цих положень висвітлено процедури застосування часткових і спеціальних принципів навчання, методів, прийомів та послідовність формування граматичних навичок українського мовлення. Представлена покрокова технологія формування первинних умінь, навичок, вторинних граматичних умінь через систему вправ, ігор та комунікативно-мовленнєвих ситуацій.

Ключові слова: комунікативна парадигма, частково-методичні та спеціальні принципи, мовні та мовленнєві вправи, комунікативні ситуації.

Робота з навчання граматичної будови мовлення при засвоєнні дітьми дошкільного віку нерідної мови належить до найбільш складних у лінгвометодиці. Складність полягає, по-перше, в тому, що діти мають засвоїти граматику нової мови без опори на правила, без використання лінгвістичних понять і термінології. По-друге, мовна свідомість дітей знаходиться під впливом граматики рідної мови, яку слід не зламати, не змінити, а зберегти та на її основі сформувати новий граматичний стереотип, і спонукати ці два стереотипи свідомості дитини функціювати

автономно. По-третє, граматичні явища не візуалізуються, їх не можна побачити, як приріром, можна використати наочність і ввести нове слово під час словникової роботи. Унаочнення граматичного явища відбувається через слухове сприймання і адаптоване пояснення з описом цього явища. По-четверте, вихователь для ефективного виконання роботи з навчання граматики має не лише досконало володіти розмовними варіантами рідної мови дітей та другої мови, але й знати та послуговуватися результатами порівняльного лінгвістичного аналізу двох мов з чітким